

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so vključene strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predač 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Zastava je že razvita!

Pred nami leži šop letakov in anonimnih, nepodpisanih okrožnic. Ves ta material je izdan od piscev, ki se nahajajo v različnih pokretilih, vendar pa ima eno skupno točko, da je v celoti naperjen proti našim organizacijam. Zlasti proti naši »Splošni delavski strokovni zvezi« je nagromadenih toliko direktnih in indirektnih napadov, da ima ta organizacija v njih najboljšo potrdilo, da dobro dela, da je na pravem potu in da je njeno delo uspešno, ker vzbuja pri nasprotnikih toliko zavisti in odpor.

Nesporno je, da so socialne razmere delavstva v Sloveniji mizerne in se dajo komaj primerjati z italijanskimi, in pri splošnem nazadovanju nemških, se bodo dale primerjati tudi s temi. Zelo daleč smo pa oddaljeni od socialnih razmer češkega delavca, da o francoskem ali angleškem niti ne govorimo.

Pri vsej tej mizeriji je pa povprečna plača slovenskega delavca še vseeno 4 do 7 Din večja, kakor so plače po ostalih, zlasti južnih banovinah naše države. Glede splošnih socialnih razmer se pa še vedno lahko reče, da so na našem jugu tako slabe, da se z našimi ravno tako ne morejo primerjati, kakor se naše ne morejo z angleškimi.

Te ugotovitve slišimo vsak dan iz ust naših delodajalcev, ki se trudijo dopovedati naši in celotni javnosti, da je ravno razlika v plačah ona zapreka, ki uničuje napredek slovenske industrije. Venomer nam pridigujejo, da bo treba plače in socialne dajatve na vsak način izenačiti, ali jih na jugu zvišati, ali pa pri nas znižati, ker se takih razlik na enotnem gospodarskem teritoriju ne more trajno vzdržati, ne da se uniči ono industrijo, ki ima večje izdatke in s tem manjšo konkurenčno sposobnost.

Mi čutimo, da je prišel trenutek, ko moramo o tej stvari jasno spregovoriti in energično spregovoriti. Naj takoj povdarimo, da bi bilo tudi nam ljubše, če bi socialna kultura tudi v južnih krajih poglajala nekoliko korenin. Veselilo bi nas, če bi bili tamkajšnji delodajalci nekoliko manj požrešni in če bi delavski pokret na jugu bolj upošteval stvarno delo na terenu življenja, v delavnicah in fabrikah, kakor teoretiziral o vprašanjih, na katera bo moral najprvo odgovoriti francoski in angleški delavec, mi se bomo pa lahko od njega naučili. Za enkrat bi bilo pa mnogo bolj potrebno, da se izkopljemo vsaj iz največjega blata.

Toda bilo kakor bilo, tudi če ostanejo razmere na jugu nespremenjene, se mi ne bomo nikdar vdali, da bi se naše razmere izenačevale navzdol. Nasprotno hočemo navzgor, mi se hočemo približati in izenačiti z delavci kulturnejših narodov, mi hočemo k boljšemu, ne k slabšemu, saj so vendar stremeljenja k boljšemu edina opora v trdem življenju delavnege človeka.

Nesposobnost ali navaden švindel je trditev, da se da upostaviti konkurenčno sposobnost industrije le z izenačenjem plač. Pri nas je starejša industrija in si je utegnila omisliti marsikake tehnične izboljšave. Naš delavec, ki se že v drugi ali tretji generaciji udeležuje v industrijskem delu, se tudi ne more primerjati s človekom iz juga, katerega čevljev se še drži prst iz njiv in listje iz gozdov. Sicer je pa slovenski delavec slovel že pred vojno za enega najpridnejših delavcev in so nam bili rudokopi in

tovarne po vsej Avstriji, Nemčiji in Ameriki vedno odprte.

Druge in tudi tako važno vprašanje je pa gospodarska politika, na katero žalibog delavstvo nima vpliva. Kaj more naš delavec za to, če se dela taka železniška tarifna politika, da stane prevoz premoga iz južne Srbije ali Bosne skoro ravno toliko do Maribora kakor iz Trbovelj v Maribor, ko je vendar iz Trbovelj 15 do 20 krat krajša pot.

Kaj je mogel storiti naš lesni delavec, ki je radi sankcij proti Italiji zgubil svojo že itak skrajšano službo, če je pa naša država zahtevala od Anglije nadomestilo za zgubljen lesni trg v Italiji v izvozu rac in purmanov v Anglijo? Anglija je na to nadomestilo pristala, toda naš les je obležal, dočim so prodajalci perutnine iz južnih krajev imeli tako konjunkturo kakor še nikoli.

Kaj moremo mi zato, če zastopajo na vodilnih političnih mestih Slovenije vedno ljudje, ki se bavijo izključno s dušeslovjem in slično romantiko in ne upoštevajo, da je treba najprej živeti in šele potem filozofirati.

Gospodje delodajalci naj se obrnejo torej na drug naslov, nas naj pustite v miru, da bomo branili to malo socialne kulture, ki smo jo izvojevali

zadnjih 40 let in da jo bomo še izpopolnili.

Naj ne tratijo svojih energij z vednim ustanavljanjem novih delavskih firm, ki imajo edin namen razstreliti delavsko enotnost in s tem oropati delavce edine možnosti, da branijo že pridobljene pravice in pridobe še novih.

Pri zadnjih volitvah v delavsko zbornico je bila zanje v modi modra barva. Ves up je bil obrnjen tej barvi, da bo razbila delavsko skupnost. Ker se rabeljski posel tej ni posrečil, prihaja sedaj zelena moda. — Letaki, okrožnice, zavijanja laži, podtikanja in groženje že delujejo. In čudo vseh čud, zopet smo samo mi rdeči tisti, ki jim je treba potegniti drob iz telesa. Plavi niso nič krivi, samo v toliko, v kolikor se jim zadnjič ni posrečilo razbiti rdečih. Beli so krivi tudi le v toliko, v kolikor so jih rdeči »zapeljali«.

Vse kanone na rdeče! To je naj-novejša komanda!

Mi pa stojimo trdni in neomahljivi in pravimo: Ne bo se vam posrečilo izenačiti plač navzdol! Ono malo socialne kulture, ki smo jo izvojevali v 40letnih bojih in s silnimi žrtvami lahko uničite le s silo.

Obrov.

Jakomin Lovro:

Borze dela, brezposelni in njih podpiranje

Seja centralnega odbora Borz dela.

Dne 14. in 15. decembra 1936 se je vršila v Zagrebu seja centralnega odbora Borz dela. Seja se je vršila v novi zgradbi zagrebske Borze dela, ki je bila ob tej priliki otvorjena.

Seja se je bavila zlasti s proračunom za l. 1937 in računskim zaključkom za l. 1935. Uvodoma pa je podal predsednik g. dr. Krmpotič poročilo o poslovanju borz in podpiranju brezposelnih v l. 1936. Predsednik je navajal v svojem poročilu v glavnem sledeče: V letu 1936 je opaziti preokret k normaliziranju gospodarskih razmer v državi, kar je razvidno zlasti iz povečanja delavnosti v industriji, večjih investicij kapitala v industrijo in dviganju cen poljedelskih proizvodov.

Iz zadnjih poročil »Narodne banke« je razvidno, da je bilo v teku prvih 6. mesecih l. 1936 osnovanih 23 novih akcijskih družb s kapitalom 115 milijonov Din, 14 družb pa je povečalo svoj kapital za 117 milj. Din. V letih od 1932 do 1936 so varirali vloženi kapitali za nove akcijske družbe izmed 50 do 83 milijonov Din, povečanje kapitala (v obstoječe družbe) pa med 43 in 102 milijona. V letu 1930., ko se smatra, da so bile gospodarske razmere še normalne, je bilo v nova podjetja investiranih 271 milijon, v obstoječih podjetjih pa povečan kapital za 352 milijona Din. Dalje navaja, da je bilo l. 1936. dobra letina, da rastejo cene poljedelskim proizvodom in se bo radi tega dvignila skupna moč kmečkega prebivalstva, kar se bo odrazilo kot ugodna posledica pri povečanju produkcije v obrti in industriji.

Zboljšanje razmer pokazuje tudi statistika SUZORa v številu zavarovanih delavcev. Devetmesečno povprečje v l. 1936. zavarovanih delavcev znaša 606.197. Napram istemu razdobju v l. 1935. se je število zavarovancev zvišalo za 50.779 ali za

16.75%. Torej je bilo v 9. mesecih l. 1936. 50.779 delavcev več zaposlenih kakor l. 1935. v istem času. Število zavarovanih delavcev je bilo večje le v letu 1930., ko je bila doba večje konjunktore, in je znašalo 628.805 oseb, je bilo torej še za 22.608 večje. Sedanje število zavarovanih delavcev je napram letu 1929. večje za 6313, napram letu 1931. za 4785, napram l. 1933. za 89.693 in napram l. 1934. večje za 67.764.

Povečana zaposlenost pa ni prinesla delavskemu razredu ono izboljšanje kakor bi bilo pričakovati. Predvsem je število razpoložljivih delovnih moči mnogo večje od števila zavarovancev (t. j. zaposlenih). Vključ večji zaposlenosti in dobri letini je oprimen del delovne sile ostal neizrabljen in nezaposlen in se radi tega nahaja v veliki bedi in pomanjkanju.

Kako velika je armada brezposelnih povedo spodnje številke: V teku 10 mesecev l. 1936. se je prijavilo Borzam dela 348.724 brezposelnih, t. j. za 50.039 več kakor l. 1935. v istem razdobju. Tu pa niso všteti družinski člani brezposelnih. Če bi všteli še te, bi se število dvignilo nad pol milijona onih, ki iščejo dela in podpore pri Borzah dela.

Poročilo pravi sicer, da je število prijav narastlo zlasti radi tega, ker se je v l. 1936. (do novembra) prijavilo 40.073 brezposelnih več radi polovične voznje, kakor leta 1935. v istem času.

Poleg velike brezposelnosti pa je glavni vzrok za izredno težek položaj delavstva stalno padanje delavskih plač. Iz podatkov SUZORa se vidi, da se povprečna dnevna zavarovana mezda od leta 1931. stalno, mesec za mesecem, znižuje. Šele v juniju 1936. leta se zniževanje mezd ustavi in je v mesecih juliju, avgustu in septembru 1936 opaziti skromno zvišanje in sicer za 13, 22 in 20 para napram istim me-

secem v l. 1935. Povprečna dnevna zavarovana mezda (v 9. mesecih leta 1936.) znaša Din 21.56, dočim je bila l. 1930. Din 26.66.

Izgubljeni zasluži in brezpose'ne podpore

Od l. 1931. do zaključka l. 1935. so delavci izgubili dnevno na zaslužku Din 18,298.000 in sicer 10,153.000 radi brezposelnosti, 8,145.000 pa radi znižanja plač. Delavstvo je v teh 5. letih krize izgubilo na zaslužku radi brezposelnosti 3 milijarde, radi znižanja plač pa 2 in pol milijardi Din. — Skupno je izgubilo delavstvo na zaslužku 5 in pol milijard dinarjev. Da ima tako ogromna vsota izgubljenih zaslužkov vpliv na gospodarstvo, na potrošnjo in produkcijo, je samo ob sebi razumljivo, ker bi denar ne šel v nočavice ampak v promet.

Kakšna pa so sredstva za nadomestilo teh ogromnih izgub pri delavskih plačah in za podpiranje brezposelnih? Borze dela s svojimi proračuni, ki znašajo letno okrog 20 milijonov Din, so brez moči napram tej veliki mizeriji, to je kakor kaplja v morje. Centralni odbor B. D. je radi tega že na eni prejšnjih sej sklenil, da je treba prispevke podvojiti, vendar bi tudi tedaj bila sredstva še vedno mnogo premajhna. Žal zvišanje prispevkov še ni izvedeno. Z novo naredbo o podpiranju brezposelnih iz l. 1935. se predvideva podaljšanje podpor na 16 tednov. Tudi tega ni mogoče izvesti, ker ni sredstev. Res je vlada predvidela za izvajanje javnih del nad 1 milijardo Din, vendar je to v glavnem namenjeno za reševanje bede na deželi in v pasivnih krajih. Borze dela pa iz državnega proračuna niso v l. 1936. prejele nikake dotacije za podpiranje brezposelnih.

V posameznih letih so Borze dela izplačale sledeče zneske na brezposelnih podporah:

leta	podpirancev	Din
1930	45.494	3,308.583
1931	65.185	5,101.574
1932	147.669	10,319.272
1933	168.190	10,486.636
1934	124.887	11,323.900
1935	131.779	12,402.009
1936	122.591	12,276.665

(do 1. XI.)

Napram istemu razdobju v letu 1935. je bilo leta 1936. izplačano na podporah 1,983.776 Din več, podpirancev je bilo več 11.178.

Glede podpor naj omenim še sledeče: Ker podaljšanje podpor na 16 tednov ni mogoče izvesti (vsled premajhnih sredstev) je na podlagi odredbe ministra socialne politike urejeno začasno podaljšanje podpor in sicer: do 30. junija 1937 smejo uprave Borz dela ob dolgotrajni brezposelnosti in veliki stiski nezaposlenih delavcev, poleg rednih podpor dovoljevati k redni podpori dodatne obroke in sicer: onim ki imajo pravico na 2 tedna redne podpore, še po 1 tedenski obrok, k 3 tednom še 2, k 4 tednom še 3, k 5 tednom še 4, k 6 tednom pa še 6 tedenskih obrokov. Gornje podaljšanje velja, za vpoštev prihajajoče, glasom sklepa centralnega odbora, od 15. decembra 1936. Torej za dotične, ki so 15. decembra redne podpore še črpali.

Predsednik omenja v poročilu tudi gradbeni program Borz dela. Predvsem bi bila naloga občin, da zgrade delavske azile, javne kuhinje itd. Žal pa je le malo občin, ki bi imele za socialno politiko v tej smeri dovolj razumevanja. V nekaterih važnejših mestih se je skupno z občinami v tem pogledu nekaj le storilo. V

večih važnejših krajih so zgrajeni delavski azili, delavske kuhinje, zavetišča, prostori za Borze dela itd. Doslej je skupno zgrajenih 17 stavb za 30.050.000 Din. Dve zgradbi sta last Borze dela v znesku 7.750.000 Din, ostalo pa so brezobrestna posojila občinam. Za nadaljnje zgradbe je odobrenih in angažiranih še 25 milijonov 250.000 dinarjev. Med temi je dom Borze dela v Murski Soboti, kateri bo v kratkem dograjen, dom Borze dela v Celju, kateri se prične graditi v l. 1937 in povečanje Del. doma v Ljubljani. Skupno bo torej 32 zgradb (domov), za katere bo skupni izdatek 55.300.000 Din. Poleg uradnih prostorov, delavskih kuhinj, kopališč itd., bo v azilih skupaj 5000 postelj za delavstvo in nameščence.

Kako je z rezervnimi fond?

O teh fondih se mnogo govori in včasih tudi piše, zato je prav, da pojasnim tudi to stvar. Iz računskega zaključka je razvidno, da je znašalo celokupno premoženje Javnih borz dela dne 31. decembra 1935 Din 87.208.077.01. To premoženje pa ni razpoložljiva gotovina. Glavni del tega premoženja je zazidan v stavbe Borz dela širom cele države, del tega se nahaja kot posojilo za zgradbe pri raznih občinah. Razpoložljive gotovine in depoziti so znašali 31. decembra 1935 le Din 32.811.399.67 in sicer:

pri Borzi dela Beograd	1.434.569.63
pri Borzi dela Zagreb	9.703.521.33
pri Borzi dela Ljubljana	5.152.880.12
pri Borzi dela Split	555.658.50
pri Borzi dela Sarajevo	2.816.140.90
pri Borzi dela Novi Sad	9.772.478.29
pri Središnji upravi za posredovanje dela Beograd	3.376.151.—

Skupaj Din 32.811.399.67

Iz te razpoložljive gotovine pa je poleg eventualnih dodatkov k brezposelnim podporam za leto 1936, glasom sklepa C. O. z dne 28. decembra 1935, bilo treba dati 15.500.000 Din za gradnjo poslopj Borz dela, ki so se gradile v l. 1936. Ljubljanska Borza dela je od svojih rezerv Din 5.152.880.12 izdala za stavbo v Murski Soboti Din 700.000, za Celje (ki se prične graditi letos) Din 2.000.000, za povečanje Del. doma v Ljubljani Din 1.700.000 in za delavsko stanovanjsko hišo v Hrastniku Din 260.000. Skupaj Din 4.660.000.

Celoten fond za posredovanje dela in podpiranje brezposelnih pa je znašal 31. decembra 1935 23.614.633 Din. Iz tega zneska pa se je krilo izdatke za vse Borze dela za posre-

dovanje in brezposelne podpore, ki so bile v proračunu za l. 1936.

S tem mislim, da je zadeva v finančah in rezervah pojasnjena. Iz gornjega je tudi razvidno, da kakih rezerv (vsaj večjih) Javne Borze dela nimajo.

Proračun za leto 1937.

Za leto 1937. je predvidenih za vse Borze dela, središnje upravo, državno kontrolo, delavska zavetišča v Zagrebu, Splitu in Sarajevu Din 22.311.288.56. Ta znesek se glasom proračuna sme porabiti: za samoupravno in državno kontrolno službo Din 438.829, za osebne izdatke Din 4.706.452.50, za materialne izdatke Din 1.445.456, rezervni krediti Din 859.003.67, za podpore 14.861.547.39 Din. V slučaju potrebe se sme za brezposelne podpore porabiti tudi več. Prekoračenja za podpore krije vsaka Borza iz svoje rezerve.

Ljubljanska Borza dela ima za leto 1937 v proračunu Din 3.089.633.80.

Delavski zaupnik

(Spisal Franc Pliberšek 1936.)

Malo imamo slovenski delavci takih knjig, ki bi obdelovale praktična vprašanja in ki bi nastale iz prakse. Večina pisateljev se izogiba malenkostnim, vsakdanjim vprašanjem in se bavi raje z visokimi političnimi stvarmi. Zato nas veseli, da smo dobili s Pliberškovo knjigo delo, ki obravnava preproste stvari iz našega vsakdanjega življenja.

Knjiga je razdeljena v tri dele:

V tretjem je pisatelj zbral nekaj vzgledov, kako je treba delavstvu poljudno predavati o prirodoslovnih stvareh. V drugem delu je zbral vzorec za pisanje prošelj, zapisnikov itd. Ta del je čisto potreben za marsikoga, da mu ne bo treba iskati pomoči in pogosto celo zaman. Nas pa v prvi vrsti zanima prvi del.

Pisatelj razlaga v prvem delu, kaj je delavski zaupnik in kakšen mora biti delavski zaupnik. Na podlagi danih zakonov mu določa pravice in dolžnosti. Dobro kaže na raznih mestih v knjigi, kako je socialna zakonodaja pomanjkljiva in v svojih izrazih megljena, v svojih odredbah dvoumna. Govori na kratko o socialnem zavarovanju in socialni zaščiti delavstva, navaja vzgled, kaj vse zamore delavski zaupnik, če dobro pozna socialno zakonodajo. Povdarja, kolike važnosti je kolektivna pogodba za delavstvo, ki je spoznalo, da je le v borbeni organizaciji njegova moč.

Din 772.408.45 (t. j. $\frac{1}{4}$ od cele vsote) sme porabiti za posredovanja, osebne, materialne in nepredvidene stroške. $\frac{3}{4}$ to je Din 2.317.225.35 pa je predvidenih za brezposelne podpore. Napram letu 1936. je pri podporah predvidenih Din 386.446.41 več.

Nazadnje je centralni odbor razpravljaj o nujni izvedbi starostnega zavarovanja uslužbenec Javnih borz dela. Zadeva bo definitivno rešena na seji meseca januarja 1937.

Ob zaključku je bila soglasno sprejeta resolucija z raznimi konstatacijami in zahtevami. Med zahtevami je najvažnejša, da prispeva država iz svojega proračuna Borzam dela primerna sredstva za posredovalno službo, podpiranje brezposelnih in reševanje bede v pasivnih krajih med kmečkim prebivalstvom.

Funkcijska doba članov centralne uprave Javnih borz dela je s koncem 1936. leta potekla in bodo imenovane nove osebe.

Posebno nam je všeč, da je pisatelj podčrtal, da je moč delavskega zaupnika v prvi vrsti v podpori, ki mu jo nudi delavstvo, čigar zaupnik je in pa organizacija, ki je združila delavstvo na obratu. S tem je pravilno določil mesto, ki ga zavzema delavski zaupnik. Zaradi teh pozitivnih strani bo knjizica prav gotovo mnogo koristila vsakemu delavcu, ki jo bo temeljito predelal. So pa v knjigi tudi slabe strani, na katere moramo opozoriti, ker smatramo to za svojo dolžnost.

V prvi vrsti bi pisatelj te knjige lahko dal knjigo komu v pogled poprej, ko jo je dal tiskati. Včasih so nekateri stavki napisani tako, da jim je nemoogoče ugotoviti pravi smisel.

Ni pa samo jezik, ki kviri to, sicer lepo delo, tudi vsebinsko so v knjigi protislovja in napačne trditve, ki v precejšnji meri zatamnijo dobre strani tega dela. Zakaj je moral na primer pisatelj zapisati tale stavke: »Praktično vzeto je vsak človek nekak zaupnik, ki po nalogu koga opravlja delo namesto naročnika,« (str. 13.), ko je vendar govor o čisto točni vrsti zaupnikov, o delavskih zaupnikih. S tem je popolnoma zbrisal vse razlike, ki ločijo danes razne plasti človeške družbe drugo od druge in je dosegel to, da smatramo lahko tudi podjetnika za zaupnika, ki mu je družba poverila neko nalogo, da bi jo opravil namesto nje.

Treba je pomisliti do konca, da uvidimo, kam peljejo taki splošni izrazi. Isti nazor, ki skuša premostiti vse obstoječe razlike, se kaže tudi v takih stavkih: »Izravnane socialnih razlik, ki je najtežji problem današnje dobe, mora delavski zaupnik imeti za glavno nalogo svojega teškega poklica.« (Str. 9.) Ali: »Delodajalec in delavec sta dva svetova, ki se odbijata in privlačujeta, kakor sta pač potrebna drug drugemu,« itd. (Str. 9.) V tem se krije gledanje, da je vse na svetu nujno.

S takimi nazori so v tesni zvezi tudi misli, kaj je cilj delavskim organizacijam. Na str. 114 je stavek: »Ljubezen do bližnjega, volja po obrambi skupnih interesov delavstva je vzvišeni cilj organizacije.« Isto misel izraža pisatelj tudi v stavku: »Za delavstvo je kultura tako iz stališča usmerjenosti njegove borbe za existenco in napredek, kakor tudi iz stališča zavzemanja mesta delavstva v današnji človeški družbi največjega pomena.« (Str. 37.) Če je to res, potem ne vemo, zakaj so bile poleg krščanstva potrebne še kake druge ideologije in ne razumemo, zakaj sta Marx in Engels raziskovala zakone, po katerih se giblje človeška družba na splošno in kapitalistična gospodarska formacija posebej in zakaj sta skušala določiti mesto, ki ga delavstvo zavzema na današnji zgodovinski razvojni stopnji.

Stavek: »Naveličani teh večnih borb so tako delodajalci kot delojemalske organizacije stremele za drugačno ureditev dolžnosti in pravice ter zaščite delavskih zaupnikov.« (Str. 17.) Ali je piscu znano, kako in zakaj je prišlo do tega, ako mu je znano, potem bi pač moral v svoji knjigi to izrecno povdariti, tako, kakor je napisano, zveni čisto likvidatorsko. Potem »Delavski zaupnik je soodgovoren, ako se v tovarni ali rudniku ne izvajajo zaščitna določila zakonov, on je soodgovoren za eventualne šikane delavstva, on je soodgovoren za zdravstvene razmere v obratih, istotako je soodgovoren za upoštevanje zavarovalnih določb za delavstvo.« (Str. 22.) Ne razumemo, kako si pisatelj to odgovornost predstavlja, zaupnik ne mora biti nikjer soodgovoren, ker zraven ne soodločuje. Nadalje: »Kdor dela v javnem življenju, bodisi v organizaciji, društvu, zadrugi, ta zna ceniti lastno inicijativo. Samo na inicijativo posameznikov se dosežejo veliki uspehi. Zato je osebna inicijativa posebno pri delavskih zaupnikih velikega pomena.« (Str. 28.) To se pravi težišče borbe v obratu prenašati na

Večer Ivana Cankarja

16. decembra 1936 je bila dvorana Delavske zbornice zopet nabito polna občinstva, ki je posetilo II. delavski prosvetni večer »Vzajemnosti in »Zarje«, ki je bil večer Ivana Cankarja. Ti delavski prosvetni večeri so svetla točka kulturnega gibanja in delovanja delavcev, so vedno dobro obiskani, sporedi teh večerov so pestri, bogati in vedno na dostojni umetniški višini. Vstopnina je tako skromna, komaj da se krijejo najnujnejši stroški, da lahko pač vsak, komur je za lepoto in za duševno razvedrilo, žrtvuje tisto malenkost. Spored večera Ivana Cankarja je bil še posebno skrbno izbran in takorekoč prvovrsten. Morda je bil nekoliko predolg, saj je trajal dve in pol uri, a soditi po navzočih, jih ni utrujal in še bi poslušali. Z užitkom so sledili vsem točkam, jih odobraval in priznavali z burnim ploskanjem.

Trenotek, preden se je dvignil zastor, se je na zastoru pojavil diapozitiv s pozivom Ivana Cankarja: »Odpri knjigo...« Fanfare so zaigrale svečani pozdrav, gledalci so čitali tisti poziv, na kar se je dvignil zastor. »Zarja« je zaigrala v pozdrav pesem »Delavski pozdrav«, na kar je VI. Nanut recitala izborna Mačkovo pesem »Cankarju«. Tember in glas recitatorja je tako oživel pesem, da so poslušalci bili kar prevzeti. Pisatelj Franc Albrecht je v svojem govoru o Ivanu Cankarju segal v srce poslušalcev. S poljudno, toplo besedo je pokazal Ivana Cankarja, kakršen je bil v resnici, njegovo umetnost, njegovo misel in njegov boj življenju-hlapčestvu, ki ga je takrat, za njegov čas, bilo vse polno in ki ga je danes nešteto.

Pred osemnajstimi leti,« je govoril pisatelj Fran Albrecht, »smo se poslovili od Ivana Cankarja. Kot sin revnega vrhniškega krojača, kot proletarec v meščanski suknji, kakor se je imenoval sam, je s svojimi, ne čisto dvainštiridesetimi leti, preromal razmeroma kratko življenjsko pot. Umrl je proletarske smrti — za razkojem pljuč. Stilo mu je življenje šibko in malo odporno

telo, ki so mu ga izmogli delo, pomanjkanje in trpljenje; ubile so ga razmere, značilne slovenske razmere, ki jim je bilo ime tesnoba, trohnoba, omejenost, hinavščina in laž, v Cankarjevih dneh prav tako, kakor jim je ime danes ta dan.

A ta proletarec v meščanski suknji je nosil v svojih prsih kraljevsko srce. Ni dal sicer svojemu ljudstvu gmotnih dobrin, ki jih sam ni imel, dal pa mu je v neprekinjenem, naravnost težavskem pisateljskem delu svojega življenja vso svojo veliko tvornost. Dvajset obširnih zvezkov, ki jih je napisal v dobrih dvajsetih letih, nam priča o tem. Od svojega domačega predmestja, »Na klanec«, je v celi procesiji romarjev in popotnikov, ratarjev in kočarjev, delavcev in kmetov opisal slovensko bedo in trpljenje, ki ga je kronal s svetopisemsko prisposodob v »Hlapcu Jerneju«. Tako je v svoji nedolgi življenjski dobi preromal ves dolgi križevi pot slovenskega pisatelja od postaje do postaje; kajti dela, ki jih je izdal, so bila kakor postaja v pisateljevem notranjem razvoju, pogledi na življenje, na lastni narod, na družbo in na svet; eno iz teh svojih postaj, zbirko svojih najčistejših proletarskih ertic, je res krstil s preznačilnim naslovom, »Za Križem«.

»Vam, Mici, te povesti o trpljenju!

Spoznal sem ga, ker sem ga nosil sam.«

Z neizprosno sodnika in izpraševalca vesti, je kazal tudi svojemu ljudstvu zrcalo njegovih grehov in napak. Opisal nam je slovenskega človeka v njegovih bedi in veličini, v njegovem človeškem dostojanstvu in v njegovi klavirni smešnosti. Očrtal je poleg delavca in teškača vso pisano družščino slovenskega trškača in malomeščanskega življenja — od kmečkega oderuha Kantarja, do narodnih voditeljev dr. Gorzada itd. Življenjske razmere so mu včasih izsilile izpod peresa toliko žolča in gnejeva, da je bilo videti, kot bi mrzil življenje samo. »Slikal sem temo, da bi oko tem silneje zahrepenelo po luči,« je dejal na očitke in opomine svojih kritikov. Cankarju je v glavnem iskreno sledila samo mladina. Predavatelj je nato prikazal Ivana Can-

karja še s vseh strani in izčrpno govoril o njegovih delih ter o vplivu, ki ga je imel Cankar za našo knjizevnost in naše kulturno življenje vobče. Ivan Cankar je bil po svojem političnem naziranju pristaš ideje mednarodnega bratstva. Toda zanj ta misel ni pomenila zanikanje lastnega rodu. Slovenski delovni človek dobro ve, da bi stal Ivan Cankar z njim, če bi nam usoda ohranila njegovo življenje, saj je bil ta neustranišeni borec vedno samo za pravice tlačanih in izkoriščanih. Zato: Slava spominu Ivana Cankarja!

Kriki »Slava« in burno ploskanje je odmevalo po dvorani.

Mima Podbevškova je recitala pesem iz Ivan Cankarjeve »Erolike«: »V bogatih kočijah...« Podbevškova je izborna recitatorka. Ivan Skuk in Poldka Skukova sta odigrala kot Peter in Jacinta odlomek iz zgodbe »Doline šentflorjanske« s tako popolnostjo in življenjem, kakor da nista na odru, temveč resnično živita. Ploskanje jima je bilo v priznanje.

Koncertni del je bil tako bogat, izredno izbran in izvajan tako umetniško, da lahko rečem, da so taki prosvetni večeri s takimi programi in s takimi sodelavci naravnost užitek. »Zarja« je zaigrala Parmov »Pozdrav z Gorenjske« in dr. Dolinarjev venček slovenskih narodnih pesmi, »Duhteči nagelji«, Skladba, »Duhteči nagelji«, sega že nekako v simfonijske skladbe, »Zarja« je venček odigrala s tako čistostjo, dinamično in podajanjem, da se je zdelo, kakor da poje zbor pesmi, duete, trje in solospve. »Zarja« vidno napreduje, godbeniki so sami delavci.

Kvartet Završan ml. je zapel dvakrat po tri pesmi. »Zabučale gore« je moral ponavljati. Glasovi kvarteta so bili zlitii v tako harmonijo, kakor bi igrala orgle. Opera in koncertna pevka Marta Oberwalderjeva je zapela škorpikov »Šopek slovenskih narodnih pesmi« s takim pristrčnim čustvom, s svežostjo in toploto, da se je poslušalcu topilo srce. Zapela je še »Metuljčka« in še tretjo pesem s koloraturami. Reči moram, glas pevke je izredno čist, izšolan, sočen, v

koloraturah zvržoli kakor škranček. Žela je navdušeno priznanje.

Baritonist-konservatorist Mirko Dolničar je zapel tri solospve z rutino in s čustvom, da so roke poslušalcev kar ploskale. Delavski pevski zbor »Cankar« pod vodstvom pevovodje Krista Perka, je zapel dve delavski in dve narodni pesmi res lepo in dinamično. Posebno v pianisimih so bili glasovi kakor bi igrala godba. Kvartet gozdskih rogov, prvi nastop gojencev »Zarje« je bil dober, dasi k takemu sporedu ni prav pristojal. Vendar je pokazal s kakšnim uspehom in vnmemo posvečujejo delavci svoje moči glasbi. Pristrčna točka je bila ples, ruski »Kozarček«, ki ga plešejo v Rusiji in ki so ga nekoč plesali zaporoški kozaki. Plesali sta ga 9letna in 12letna Nadica in Matulka v narodni kozaki noši tako lepo, graciozno in izrazito, da gledalci niso prenehali s ploskanjem, dokler jih ni ustavila nova točka sporeda.

Zaključek je bil odlomek iz Ivan Cankarjeve drame »Hlapci«. Režiser Isop je govoril množici (govorilnem zboru) govora, ki je v tej drami nad vse pomemben, s tako resničnostjo in rutino, da se nam je zdelo, da nismo v dvorani, temveč v resničnosti, na zborovanju. Le škoda, da je oder premalo akustičen in požira glasove. Nato je zastor padel. Na platnu se je pokazala slika Ivana Cankarja. Fanfare so zaigrale »Slovenec sem...« (kajti večer, z vsem svojim programom, je bil čisto slovenski), gledalci pa so zdajci na zastoru čitali poslanico Ivana Cankarja, ki jo je metal diapozitiv:

»Trdna je moja volja, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakov, temveč bogastvo bogatega... Že slutim zarjo tistega dne... če slišim dleto, ki kleste granitni temelj novi zgradbi!...«

Ko smo odhajali, bilo je ob pol enajstih po noči, je bila v mislih vseh prijetna zavest in občutek, da večer ni odšel brezpomembno, da smo mnogo doživeli... Lepi so taki večeri.

Janez Samojov.

Führerja in odvracati borbene mase od sodelovanja in vodstva.

Lahko bi omenili še več netočnosti, toda zdelo bi se, da hočemo to koristno delo popolnoma uničiti, kar pa še daleč ni naš namen. Vendar pa se nam zdi potrebno omeniti, da ja-ko čudno vpliva na človeka, ko bere, da so bile vse stavke v Trbovljah, kjer deluje pisatelj, nepotrebne, škodljive, da so jih povzročili delavcem tuji ljudje in da so bili najbrž zaupniki v revirjih vedno v nasprotju s stavkajočimi delavci.

Najbolj čuden v vsej knjigi na je tale odstavek: »... Nekdo bi ugotavljal češ, saj ni sredstev. Res je kriza, ki ugonablja eksistenco delavstva, res se malo zasluži, res se ni doseglo eksistenčne možnosti delavstva, ali res je tudi, da delavstvo izda stotisoče, ja, milijone, za nepotrebne in celo škodljive svrhe. Ako bi delavstvo ona sredstva, ki jih izda po nepotrebnem, da jih dobesedno ne navajamo, ako bi torej uporabljalo delavstvo vsaj eno tretjino teh sredstev za povzdigo lastne kul-

ture, bi lahko imelo delavstvo svoje šole, svoje gimnazije in svoje univerze. Ta ugotovitev ni pretirana.« (Str. 29—40.) Ali se zdi pisatelju mogoče, da more delavstvo upravičeno zahtevati višje mezde, ako je to vse res? Ali misli, da kapitalisti ne bodo odgovorili z njegovimi lastnimi besedami, češ, da imajo delavci vsega preveč? Ali misli, da morejo delavci res še kaj zahtevati od države, kadar gre za povzdigo njihove izobrazbe, ako je tako kot on pravi?

Da končamo! Knjiga vsebuje mnogo dobrega, toda čitati jo je treba pazljivo in izločiti iz nje vse, kar je delavski miselnosti tuje ali celo sovražno. Če bi pisatelj to sam izvršil, bi bila stvar krajša, preglednejša in bolj udarna. Priporočamo jo posebno onim, ki stoje sredi borbe proti mogočnim podjetnikom in ki jim je vsak praktičen nasvet neprecenljive vrednosti.

Leskošek Franc,

predsednik Strokovne komisije.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Ko mine staro leto in prihajamo v novo je potrebno, da pogledamo nazaj in napravimo bilanco našega dela, da vidimo kaj je bilo dobro ali slabo in da določimo smerice za bodoče delo. Leto 1936 je bilo za kovinarsko delavstvo zelo burno. Konjunktura je bila še dokaj dobra, vendar je bila brezposelnost med kovinarji še zelo velika. Podjetniki so med letom stalno reducirali stalež delavstva in delovni čas, ali pa uvažali brezplačne dopuste. Savez metalških radnika je tem metodam vedno pariral in preprečeval redukcije, vendar delavstvo ni bilo vedno solidarno in je verovalo obljubam podjetnikov, da bodo zopet sprejeti nazaj, kakor hitro bo zopet konjunktura, a to ni bil slučaj, ko se je konjunktura vrnila, je ostalo delavstvo to delo izvršilo. Podjetniki, izrabljajoč gospodarsko krizo, so pritiskali na delavstvo za večjo storitev, kar je povzročalo vedno več žrtev, a ostalim nič zboljšanja. Tudi na socialnem polju so podjetniki delavstvo izrabljali, neupoštevanje kolektivne pogodbe, socialne zakonodaje, higijskih in zaščitnih naprav v obratu, vse to je bilo podjetnikom odveč in trn v peti, kljub večjim intervencijam.

Mezdnih razprav in sklenitev kolektivnih pogodb je bilo v preteklem letu več, ki so vsaj nekaj popravile položaj delavstva. Najhujše borbe so bile v železarni na Muti. Tam je pustil podjetnik kljub upravičeni zahtevi delavstva za povisjanje plač, delavce 4 mesece stavkati, da o upoštevanju socialne zakonodaje ne govorimo.

Borba delavstva v tovarni Westen, ki je dvignila toliko prahu, da še danes ne moremo sklicati zborovanja delavstva, o tem smo že pisali, ali kljub temu moramo na tem mestu še omeniti, da je tovarna odpustila 250 delavcev, med njimi družinske očete in take delavce, ki so že do 25 let kovali profit podjetju, ne samo to, tudi iz stanovanja so morali iti v sredi zime, akoravno imajo nekateri 4—6 otrok. V tej borbi se delavstvo ni zavedalo, kaj ga čaka in je verovalo lepim besedam podjetniških agentov, ki so komaj čakali, da razbijejo organizacijo, da tako dobijo proste roke v tovarni. Upamo, da se je delavstvo v tej borbi mnogo naučilo in utrdilo.

K. I. D. na Jesenicah je odpovedala kolektivno pogodbo, ki poteče 31. januarja. Na predlog S. M. R. J. so vse tri organizacije poslale KID dopis, v katerem predlagajo, naj ostane stara pogodba toliko časa v veljavi, dokler se sklene nova, podjetje je to odklonilo.

Strojne tovarne in livarne so preživljale to leto nekako upravno krizo, redukcije delavcev so bile na dnevnem redu. Na plače je moralo delavstvo vedno čakati po 3 tedne. Produkcija je bila kljub krizi in redukcijam delavstva še dobra, vendar podjetje ne more iz te finančne situacije, sama država po izjavi merodajnih faktorjev dolguje podjetju 1.900.000 dinarjev. Tudi pri državnih nabavah se dela podjetju težkoče. Delo, ki bi se lahko izvršilo doma, se daje v inozemstvo. Po novem letu je tovarna zopet napovedala večje redukcije delavstva, akoravno so v preteklem letu veliko brezplačnega dopusta uživali.

Ob novem letu, ko delavstvo to mizerijo vidi, bi se moralo odločiti, ali tako naprej, ali pa strniti svoje vrste v organizacijo in se boriti proti izkoriščanju.

Izšel je zakon o minimalnih mezdah, ki določa minimalno mezdo Din 2,50 na uro, ki se pa lahko na predlog še zniža. Minimalna mezda ne odgovarja eksistenčnemu minimumu. Delavstvo za ta denar ne bo moglo preživljati sebe in družino, tako bo propadala narodna moč, a profit bo imel inozemski kapital.

Zato mora vsak kovinarski delavec ob novem letu skleniti, da se organizira v Savezu metalških radnika Jugoslavije in se boriti za zboljšanje svojega položaja.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše ljubljene hčerke, sestre, svakinje in tete

SPETIČ MARIJE

se tem potom vsem sodružicam in sodrugom najlepše zahvaljujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni Savezu metalških radnika, podružnica Moste ter pevskemu društvu »Cankar«.

Zahvala vsem, ki so našo nepozabno hčerko spremlili na zadnji poti in darovali prekrasno cvetje.

Rodbina Špetič in sorodstvo.

ZAHVALA.

Podpisana podružnica S. M. R. J. v Celju, se tem potom najtopleje zahvaljuje podružnicam S. M. R. J. v Mostah, Gjurgenovcu in Kragujevcu za sprejeto podporo, katero so gori imenovane podružnice poslale za podpiranje svojih brezposelnih sotrpnikov Celjske podružnice, kateri so že od časa izprtja pri tv. A. Westen do danes na cesti.

Še enkrat najlepša hvala.

Savez Metalških Radnika Jugoslavije podružnica Celje.

RUDARJI

Članstvu Zveze rudarjev Jugoslavije

Ob prestopu iz starega leta v novo leto, nam narekuje dolžnost, da bežno pogledamo dogodke in doživlja v preteklem letu, da si na podlagi tega moremo določiti smerice za naše delo v bodočem letu.

Zaposlitev.

Leto 1936. je bilo do septembra meseca eno izmed najtežjih. Rudarji so praznovali kot še nikoli. Najtežje je bilo spomlad, ko so poleg vsega grozile še velike redukcije rudarjev, če naši rudniki ne dobe večjih naročil premoaga pri dobavah drž. železnicam, S skupnim naporom, pri čemur je Zveza rudarjev odlično sodelovala, se je posrečilo nameravane redukcije preprečiti. S tem je bilo sicer eno zlo preprečeno, a vendar drugo, glad med rudarji, je ostal.

Delovne razmere.

Tudi te so bile zelo težke. Podjetniki izrabljajoč težko gospodarsko krizo, so pritiskali na rudarje z zahtevo po večji storitvi. Pri tem pa so se zelo zanemarjale varnostne mere za zaščito rudarjev pri delu, kar je povzročilo mnogo nepotrebnih žrtev med rudarji. Zveza rudarjev je s pomočjo zaupnikov II. skupine tu odločno posredovala in priznati se mora, da se ji je to pri objektivnem posredovanju rudniške oblasti v veliki meri posrečilo zboljšati. Tisti nesrečni priganjaški sistem, ki je še pred nedavnim mrcvaril naše rudarje, se je precej omilil.

Socialno zavarovanje.

Pri tem mislimo v glavnem na starostno zavarovanje rudarskega in plavžarskega delavstva. Pri tem vprašanju, ki še vedno ni rešeno, je predvsem spomlad grozila nevarnost, da se pokojnine upokojujencem znižajo in izvrši nadpregled vseh do 55 let starih upokojujencev. Tej nameri so se odločno uprle vse korporacije, ki pridejo tu vpoštev in res posrečilo se je nameravano preprečiti. Tej skupni borbi, pri kateri je Zveza rudarjev prav gotovo igrala vodilno vlogo, se je posrečilo dobiti iz centralnega sklada za sanacijo B. S. v Beogradu znesek Din 3.200.000 za kritje tekočega primanjkljaja. S tem se vprašanje sanacije B. S. seveda ni rešeno, ali trenutno vsaj nekoliko olajšano.

Mezdana gibanja.

V tem letu se je vršilo več mezdnih gibanj, med katerimi je najvažnejše ono za rudarje Trboveljske prem. družbe. Koalirane strokovne organizacije so bile primorane, da so pod težo razmer odpovedale kolektivno pogodbo pri TPD. v najbolj kritičnem času. Vendar stvarni prevdarnosti vodstva in po dolgem času prvič odločnemu nastopu rudarjev in njih zaupanju v svoje vodstvo, se je posrečilo doseči novo zboljšano kolektivno pogodbo, tako v obliki mezde, kakor v ostali zaščiti.

Državni rudniki.

Tu je imela Zveza rudarjev največ priložnosti, da se je moralo upravo državnih rudnikov sodnijskim potom privedi do tega, da tudi za njene rudarje veljajo socialno zaščitni zakoni, kakor za ostala rudarska podjetja.

Razvoj organizacije Z. R. J.

Velika večina rudarjev, ki je skozi desetletja stala izven organizacije, je v tem opazovanju imela posebno v preteklem letu priliko videti veliko, požrtvovalno in nesebično delo vodstva Z. R. J. in njenih funkcionarjev. To je področje njih nevero v svojo lastno razredno organizacijo in prišlo je 1200 novih, da pomnožijo nje bojne vrste.

To dejstvo, ki je znak velikega zaupanja v stvarno in pozitivno delo svoje razredne strokovne organizacije, nam daje poudariti in nove sile, ki se bodo rabile bodoče leto za pravico in zaščito rudarjev in njih družin. V tej veri in prepričanju prehajamo v novo leto k pozivom vsem rudarjem, ki še niso v naših vrstah, da pridejo in se z ostalimi skupno bore za boljše in srečnejše življenje.

Naj živi edino prava razredna strokovna organizacija Zveza rudarjev Jugoslavije.

Z rudarskim Srečno:

Uprava ZR.J.

Neznosne razmere pri rudniku Černik.

Ze mnogokrat smo čitali celo v našem meščanskem časopisu o neznosnih razmerah, v katerih žive rudarji v gotovih delih naše države. Te razmere je vedno tudi z nova bičalo naše časopisje. Izvršilo se je mnogo intervencij in celo anketa v Beogradu pod vodstvom zastopnika ministra za šume in rudnike. Vendar na žalost moramo ugotoviti, da ne z vidnim uspehom.

V podkrepitev naše trditve navajamo v spodaj navedenem zapisnik, ki se je sestavil v pisarni Zveze rudarjev v Zagorju na izpoved prizadetega rudarja in katerega verodostojnost se je ugotovila tudi po narodnem poslancu g. R. Pleskoviču.

Dne 23. dec. 1936 pa je dobil ta rudar na svojo pristojno občino Trbovlje svojo člansko izkaznico bratovske skladnice, iz katere je razvidno, da ga je podjetje en mesec pozneje prijaviilo v bolniško, nezgodno in strokovno zavarovanje. V njegovi delavski knjižici sploh ni izpričevala. Iz doposlanskega zaslužnega lista je razvidno, da je v mesecu novembru na 12 v akordu izvršenih šihov zaslužil Din 191.—, od katerih ima odbitek Din 46 brez karbida. Čisti zaslužek znaša torej Din 145.—. To je zaslužek kopača; a kakšen je še le potem zaslužek učnih kopačev in vozačev. V času, ko to pišemo, še rudarji stavkajo in Zveza rudarjev Jugoslavije je podvelja potrebne korake, da pridejo tudi ti rudarji do svojih pravic in zaščite.

Zapisnik

sestavljen v zadevi pritožbe rudarjev rudnika Nova Gradiška, občina Černik, srez Nova Gradiška, banovina Savska, lastnik Slavonsko rudarsko udruženje »Nova Gradiška«, ravnatelj rudnika Franjo Turkovič.

V tem rudniku je zaposlenih 38 rudarjev. Premog je lignitni. Dnevne mezde teh rudarjev znašajo in sicer za kopača Din 16,50, za učnega kopača Din 12—14, za vozača Din 8—10. Delavci si morajo sami nabaviti in plačati vsa potrebna orodja. Plačati morajo karbid za razsvetljavo po Din 7,50 za kg. Istotako morajo plačati strelivo (Titanit) kompletno Din 65 za kg. Dela se na odkopih in vse v akordu. Vso tesarenje in vzdrževanje prog mora delavstvo vršiti v lastni režiji z zaslužkom v akordu. Akord znaša Din 70.— od tekočega m. in sicer v sloju od 1 m višine in 2,50 do 3 m širine. Ta akord da zgoraj navedene zaslužke. Pri vsem tem pa ima delavstvo še velike odbitke za socialno zavarovanje, delavsko zbornico, borzo dela in razne kazni.

Vsled tega obupnega položaja se je delavstvo obrnilo na vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije, oblastni odbor za Savsko banovino v Zagrebu, s prošnjo, da naj se na tem rudniku vpostavi organizacija potom katere bi potem delavstvo bilo v stanju, da si izboljša svoj obupni položaj. To se je izvršilo. Takoj so se vložile mezdne zahteve delavstva in sicer v sledečem: 1. Povišanje se naj temeljne mezde, kopačem na Din 23, za učne kopače Din 20,50, za vozače na izvozu Din 16, na odkopu pa Din 17. Za zunanje delavce Din 16 do 18-dnevno. 2. Vsi akordni zaslužki morajo biti za 25% večji.

Na te jako minimalne delavske zahteve je podjetje pristalo in je ravnatelj g. F. Turkovič lastnoročno podpisal novo kolektivno pogodbo z delavskimi zastopniki vred v treh izvodih dne 10. avgusta 1936. Pogodba velja do nadaljnjega in je na tri mesece odpovedljiva.

Vendar podjetje ni podpisane pogodbe prav nič upoštevalo in je delavstvo izplačevalo po prejšnji tarifi. To je delavstvo zrevoltiralo, da je dne 16. oktobra p. l. ustavilo delo in stavkalo do 24. oktobra p. l. Delavstvo je šlo vsled tega zopet na delo, ker je g. ravnatelj Turkovič izjavil, da bo upošteval novo kolektivno pogodbo. Delavci so potem delali še poleg oktobra celi mesec november. Ko so pa pri izplačilu dne 30. novembra videli, da podjetje svoje obljube ne drži, so s 1. decembrom delo zopet ustavili. Ko je nato ravnatelj Turkovič vprašal rudarje, zakaj so delo ustavili, so mu ti soglasno odgovorili, da radi tega, ker ne upošteva določb kolektivne pogodbe.

Nato je šel ravnatelj g. F. Turkovič sam na srezko načelstvo v Novo Gradiško. — Kmalu nato je prišel nazaj v spremstvu srezkega podnačelnika in 5 orožnikov v službeni opremljeni. Nato je pozval g. Turkovič ves podružnični odbor ZR.J. v pisarno. Tukaj je ponovno v navzočnosti srezkega padnačelnika vprašal odbornike, zakaj da delavci stavkajo? Nato mu je odgovoril predsednik organizacije, rudar Friščić Džuro, da zato, ker se ne drži določb obstoječe kolektivne pogodbe. G. Turkovič se je nato razburil in psoval delavce s komunisti in puntarji. Nato se je oglašil srezki podnačelnik sam ter izjavil, da je prišel zato na rudnik, da spravi delavce na delo in da napravi red. Nato so šli vsi iz pisarne, kjer je čakalo

ostalo delavstvo. Tu je srezki podnačelnik postavil odbor podružnice ob stran, ter šel od delavca do delavca in vsakega posamezno vprašal, če je pripravljen iti na delo. Vsak mu je odgovoril da takoj, ko podjetje izplača delavstvo po obstoječi kolektivni pogodbi.

Dne 2. decembra pa je dobil ves odbor organizacije (8 oseb) od srezkega načelstva v Novi Gradiški pod števil. 15063 uradni poziv na zaslišbo k srezkemu načelstvu dne 3. decembra. Pozvani so se temu pozivu odzvali. Ko so prišli na srezko načelstvo, je bil navzoč tudi ravnatelj rudnika F. Turkovič.

Po zaslišanju je izrekel srezki podnačelnik tudi obsodbo. Kaznoval je 7 odbornikov s kaznijo po Din 100 ali dva dni zapora. Blagajnika organizacije rudarja Vincetič Ivana je pa kaznoval z globo Din 500 in 10 dni zapora. Poleg tega je obsodil vse one, ki niso pristojni v občino Černik, kamor spada rudnik, na triletni izgon iz občine. Ti delavci so bili potem takoj v zaporu pridržani, brez da bi mogli se preobleči in vzeti svoje stvari seboj in brez da bi dobili izplačan svoj zaslužek, odgnani odgonskim potom v njih pristojne občine.

V Zagorju, dne 21. decembra 1936.

Izpovedal rudar Gačnik Pavel iz Trbovelj.

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA

Vevški papirničarji so v stavki za svoj obstoj!

Ko je po 1. decembru 1936 nastopilo brezpogodbeno stanje, je šlo podjetje še dalje s svojimi zahtevami in šikanami, in sicer je bilo odpuščenih 66, nad 60 let starih delavcev, za katere nismo dobili nobenega nadomestila. Predvsem razumljivo je njih delo ostalo neizvršeno, in kar je povsem razumljivo, da pri najboljši volji tega tudi niso mogli izvršiti, so se začela preganjanja, grožnje, kazni in prestavljanja kar na debelo, in ker takšnega spočetja delavstvo ni moglo več prenašati, so njihovi zaupniki poslali v imenu vsega delavstva na ravnateljstvo dopis z zahtevo ureditev razmer po oddelkih, ter zahtevali odgovor do 14. decembra, ki pa je bil popolnoma negativen. Takšen odgovor pa je delavstvo prisililo, da se je poslužilo skrajnega sredstva, to je stavke, ki je izbruhnila 14. decembra 1936 ob 14. uri popoldne in se do danes, ko to pišemo, še ni končala!

V stavki je vse delavstvo, kompaktno in enotno, izvzemši enega, ki pa je zaposlen v električni centrali na Fužinah in je že iz prejšnjih časov znan kot stavkokaz! Med delavstvom ni še opažati nobenega malodušja, nasprotno, vsak dan večja borbenost in solidarnost, ki nas bo privedla do naše upravičene zmagе, kajti vsak posameznik se prav dobro zaveda, da če propademo mi, ne bomo propadali sami, pač pa vse slovensko delavstvo, če ne še vse jugoslovansko! Zavedamo se tudi, da če propademo, ne bomo samo za eno leto, ampak za 10 ali še več in da je boljše vzdržati borbo, ki nam je usiljena, 2 do 4 in tudi 6 mesecev, kot pa prenašati udarce enodnevne popustljivosti skozi desetletja. Delavstvo je vztrajno, njihova morala raste iz dneva v dan in rastla bo do naše končne zmagе. Vse to se je tudi pokazalo na sestanku vsega delavstva dne 5. januarja 1937, ko je dovolj glasno in enotno povdarilo svoje zadnje zahteve, od katerih ne bo niti za las popustilo.

Na tem sestanku je tudi delavstvo dovolj glasno in enotno kritiziralo g. inž. Gorjanca kot zastopnika Inspekcije dela, ki vodi pogajanja.

Podjetje nas straši s svojimi zalogami, ki pa je po zaupni izjavi generalnega ravnatelja v zalogi 30. novembra 1936 ca. 50 vagonov, kar je malenkost napram 80—90 vagonski produkciji mesečno. Nasprotno pa je po izjavi istega gospoda bilo 30. decembra 1936 200 vagonov zaloge, vemo, da se zaloge agrarnih produktov pomnožijo, ne moremo pa verjeti, da se tudi zaloge papirja v skladiščih pomnožijo na isti način?

Važno pa je tudi to, da je zastopnik podjetja g. dr. Ciril Pavlin izjavil med drugim tudi to, da bo poslal v Avstrijo enega ravnatelja, da bo tam kupoval papir za njihove naročnike in ga pošiljal v Jugoslavijo.

Delavska delegacija se je izjavila takoj, da se bo obrnila na vse instance, da se kaj takega prepreči. Ker je delavstvo v upravičeni stavki v Vevčah, tudi Borze dela ne posredujejo s pošiljanjem delavcev podjetjem ki so v stavki. Zato je dolžnost oblasti, da takšne razmere prepreči. Kako bi izgledalo, da bi naše delavstvo stradalo ter bi se položaj delavstva ruditega še pogoršavalo, medtem pa podpiralo tujo državo, samo zato, da spravi domače pošteno in skromno delavstvo na kolena, to bi bil skandal brez primerel!

Pevče:

Pozdravljeni borci

Sodrugi trpini, podajmo si roke, strnimo rame, odprimo oči, da združeni glasno povzdignemo za njih strašni, mogočni naš ML.

V krilo temine, naj se skrije davnine naj v temini še bodočnost prespe, k solcu svetlobi slovesno povzdignemo Za njih strašni mogočni naš ML.

Mase trpinov še klanjajo glave, silni tirani že divje besne, vkljenjen v verige se k tlom ga tišče za njih strašni mogočni naš ML.

Ne oklevajte dalje, ne strašite se drugih ker mi vsi poklicani smo zato! da slovesno proglasili bomo za njih strašni mogočni naš ML.

Poglejte po drugih sovražnikih naših s kakšnim veseljem učijo sovražiti (proletarca, proletarsko mladino) da bi enkrat za vselej pogazili za njih strašni, mogočni naš ML.

Združite, pripravite na boj se, da združeni v borbi, sodruzi šele tam z zmago bomo venci za njih strašni, mogočni naš ML.

Podružnica Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije v Mostah sklicuje v soboto, ne 23. januarja 1937 ob 16. uri popoldne v Društvenem lokalu svoj redni letni občni zbor z običajnim dnevnim redom. V slučaju nesklepnosti ob določeni uri se vrši občni zbor eno uro pozneje, ne glede na število navzočih članov. — Odbor.

ZAHVALA.

Zahvaljujem se vsem delavcem, ki so mi ob moji trimesečni bolezni priskočili na pomoč s podporo Din 303.50, posebno pa najiskrenejša hvala nabiralatelju sodružu Rudolfu Jagru za njegov trud.

Torej vsem najprisrčnejša hvala!

Kancijus Matevž, keram. ind. d. d., Liboje.

STAVBINCI

Brezpogodbeno stanje v gradbeni stroki.

Z meznim gibanjem v mesecu juniju pr. l. si je stavbinsko delavstvo v Sloveniji priborilo kolektivno pogodbo, s katero so se mizerne plače od 2 Din (v mnogih slučajih celo izpod 2 Din) do Din 2.75 na uro zvišale, na 3 odn. 3.25 in 3.50 na uro, t. j. povprečni povisek 24 do 25%. To je bil razmeroma velik uspeh, katerega si je stavbinsko delavstvo po tolikih letih pasivnosti izvojevalo organizirano v SGRJ.

V tej pogodbi, ki je bila veljavna do konca l. 1936, je bila vnešena klavzula, ki predvideva pogajanja za novo kol. pogodbo za l. 1937 že tekom meseca junija 1936. Val meznih gibanj, ki je po zaključku ljubljanskega šel širom cele Slovenije, je preprečil vsako delo na pripravah za novo kol. pogodbo, odn. za nje pogajanja, kajti SGRJ je bil zaposlen z likvidiranjem zgoraj omenjenih gibanj in stavk a druge »delavske« strokovne organizacije so si tekom ljubljanskega meznega gibanja stavbinskih delavcev že stekle dovolj »velike zasluge« na uspešnem zaključku istega in menda ravno iz tega razloga niso smatrale za potrebno, delati na pripravah za nova pogajanja, t. j. gradbenim podjetnikom predložiti osnutek nove kolektivne pogodbe. Tako se je cela stvar zavlekla do meseca oktobra.

V drugi polovici oktobra je Podsavez SGRJ predložil gradbenim mojstrom načrt nove kol. pogodbe in zabil pristojno Inspekcijo dela, da skliče prve pregovore. Tozadnevna vloga je ležala celih 5 tednov v uradu Inspekcije dela in šele po 5 tednih nam je uspelo, da smo zvedeli, da Inspekcija dela sploh ne more sklicati pogajanj, ampak je to stvar Delavske zbornice.

Tako se je cela stvar zavlekla do meseca decembra.

Delavska zbornica je nato sklicala prvo anketo za sklepanje nove kolektivne pogodbe na dan 13. decembra 1936. Ta anketa je bila obojestransko precej močno zastopana, a kljub temu ni prinesla drugih pozitivnih uspehov, kot to, da se je sklenilo izvoliti paritetno komisijo za nadaljnja pogajanja in sicer po 6 članov za vsako stran.

Na 1 sestanku paritetne komisije dne 17. decembra 1936 se je sicer začelo razpravljati na podlagi I. in II. točke osnutka, ki vsebujeta dve najosnovnejši zahtevi delavstva, t. j. skrajšanje delovnega časa in odprava akordnega dela v gradbeni stroki. Zastopniki poslodavcev so v naprej odklonili obe zahtevi z motivacijo, da se v praksi ne bi dalo izvajati. Pristali so dejansko le na to, kar nam že soc. zaščitni zakoni garantirajo.

Poleg tega so stavili predlog, da bodo oni sami izdelali en osnutek kolektivne pogodbe, na podlagi katerega naj bi se pogajanja nadaljevala in pogodba sklenila.

Drugi sestanek par. komisije se je vršil 21. decembra 1936. Na tem sestanku sploh ni prišlo do pogajanj, ker so predstavniki poslodavskih udruženj izjavili, da se s SGRJ ne podajajo prej dokler se ne prekličejo od strani ljubljanske podružnice »težke žaljivke«, ki so bile napisane v okrožnici, katero je podružnica izdala članstvu ob priliki pogreba smrtno ponesrečenega člana sodr. Smodeja, s pozivom, da se isto v čim večjem številu pogreba udeleži ter na ta način izrazi svoj protest in ogorčenje nad omalovaževanjem celo najprimitivnejših varnostnih naprav pri delu od strani gradbenih podjetnikov, česar žalosten rezultat je: dve smrtni žrtvi in visoko število polomljenih udov t. j. invalidov samo tekom 6. mesecev.

Sedaj se zahteva, da podružnica SGRJ Ljubljana prekliče besedilo: »to so žrtve profitarstva brezvestnih ljudi«.

Delegacija SGRJ predlaga na to, da naj se sestavi komisija iz dveh enakih delov, t. j. poslodavcev in delojemalcev ter zastopnika oblasti in naj posamezne slučaje v okrožnici navedenih nesreč preišče ter ugotovi, kje se nahajajo krivici. Predlog je bil sprejet, a nadaljevanje pogajanj je prekinjeno dokler se ta stvar ne razčisti.

Predsedujoči g. Stanko predlaga, da naj bi se stara kolektivna pogodba podaljšala dotle da se sklene nova. Predsednik poslodavskega dela paritetne komisije g. Zupan v svojstvu predsednik udruženja pooblaščenih graditeljev za drav. banovino izjavlja, da bo to predlagal svojim članom, ki so podpisniki stare pogodbe.

Ker dosedaj večina podjetnikov še ni poslala izjave, da pristane na podaljšanje stare pogodbe, se nahaja stavbinsko delavstvo v brezpogodbemem stanju.

Kako se bo stvar razvijala v bodoče, bomo poročali, omenjamo še to, da smo zbrali precej gradiva, ki nedvomno dokazuje, kje leži krivida in odgovornost za zgoraj omenjene nesreče. Tudi s tem bomo prišli na svetlo, ko bo pravi čas zato.

SGRJ podružnica v Ljubljani

javlja svojem članstvu, da se vrši v nedeljo, dne 7. februarja 1937 ob 9. uri popoldan v veliki dvorani Delavske zbornice

IV. REDNI LETNI OBČNI ZBOR

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev občnega zbora in pozdravi sorodnih savezov.
2. Poročila: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) kontrole.
3. Volitev nove uprave in nadzorstva.
4. Predlogi in nasveti.
5. Program za bodoče delo organizacije.

Udeležba je obvezna za vse članstvo, vsakdo mora prineseti seboj člansko legitimacijo, ker brez nje ni vstopa. Vsak član mora imeti legitimacijo v tekočem redu z vplačanimi prispevki.

Odbor.

Sedaj v mrtvi sezoni je na ljubljanskem obrtnem sodišču zelo živahno. Stavbinski delavci iščejo tukaj svoje po zakonu zaščitene pravice, kajti podjetniki so bili tekom letne sezone najbrže mnenja, da pridejo socialno-zaščitni zakoni v veljavo šele po njihovi smrti.

Dne 29. decembra je bil na obrtnem sodišču tudi stavbenik gosp. Gabrijel Pirc iz Ljubljane. Ta gospod je protizakonito odpuštil enega zidarja, kateri ga je radi tega tožil.

Izrek obrtnega sodišča je bil, da mora g. Pirc plačati 14 dnevno mezdo zidarju, kar pa mu ni šlo v glavo in je zato vložil priliz. Akoravno je svojo pričo naučil govoriti v svoj prilog, mu ni nič pomagalo. Tudi v drugi instanci je bil obsojen na plačilo.

Sodruzi stavbincil! Zahtevajte, kar vam pripada. Ako bomo vsi dosledno zahtevali, da se soc. zaščitni zakoni vpoštevajo, potem se nas tudi s »črno listo« ne bo več strahilo, ker bo to za gg. podjetnike brez koristi, kajti, ako bi gg. hoteli »črno listo« še naprej izvajati, bi morali kmalu sami prijeti za kramp in lopato.

Delavec.

V četrtek, dne 17. decembra 1936 smo spremili na zadnji poti s. Smodeja Matijo, člana SGRJ podružnice Ljubljana, kateri se je težko ponesrečil pri regulaciji Malega grabna in je na posledica poškodb umrl. Stavbinsko delavstvo se je v ogromnem številu zbralo, da se poslovi poslednjič od s. Smodeja. Nad 900 delavcev je korakalo v strnjениh vrstah na zadnji poti.

SGRJ podružnica Ljubljana izreka tem potom delavskemu pevskemu društvu »Cankar« kakor tudi del. godbi »Zarja« svojo zahvalo in priznanje za iskreno sodelovanje.

Upravni odbor SGRJ za Slovenijo sporoča vsem podružničnim upravam sledeče: Od 1. januarja 1937 dalje se bodo na novo pristopivšim članom izdajali začasni članovniki, ki veljajo za dobo 1 leta, kot je to običajno v drugih organizacijah.

Na novo pristopivši član plača članovnik kot dosedaj 5 Din in ga po 1 letu zamenja za stalnega brezplačno.

Članovniki so rdeče barve in knjižnične oblike ter tiskani v slovenskem jeziku. Podružnice, ki računajo na pristop novih članov v doglednem času, naj članovnike pravočasno naroče pri podsavcu v Ljubljani.

Pri zidavi vile na Mirju, katero gradi ljubljansko gradbeno podjetje Tönnies, kjer je zaposlenih kakih 10 kamnosekov, je prišlo dne 17. dec. 1936 do male stavke in sicer vsled tega, ker tamkajšnji polir nima pojma o obdelavi kamna.

Polir, katerega ime se za danes zamolčimo, je nahnul enega kamnoseka, češ da je nalašč razbil kamen in da vsi kamnoseki nalašč razbijajo kamenje. Prizadeti kamnosek ga je nato zavrnil, da ni res, da bi kamnoseki nalašč razbijali kamenje. Za te besede ga je polir hotel na mestu odpustiti od dela.

Ko so ostali kamnoseki videli, da se polir ne šali, torej, da res misli sodruža č. odpustiti, so takoj prenehali z delom ter zahtevali od polirja, da to namero opusti, kar je isti tudi storil.

Zanimivo pa je na celi stvari še posebno to. Ravno v času, ko so kamnoseki odložili delo, je prišel zraven bivši predsednik kamnoseške sekcije v Ljubljani in njegov brat. Ta dva se nista hotela solidarizirati z ostalimi. To naj zve vse stavbinsko in drugo delavstvo v Ljubljani.

Povemo pa še eno. Ako bo polir še nadalje tako postopal z delavci in ako bo še nadalje nategoval brezplačni delovni čas dnevno za 5 do 10 minut ter preganjal peka, ki nosi kruh na stavbišče, bomo prišli z imenom na dan.

LESNI DELAVCI

Zadnji čas so se jeli organizirati pomočniki v kolarskih delavnicah. Sila razmer jih sili v to, saj so razmere take kot morda v nobeni stroki. Saj mora delavec večkrat delati po 20 ur na dan, brez vsakih zakonitih doklad, poleg slabe hrane, da o plačah sploh ne govorimo. Če bi le oni gospodje, ki se potem vozijo v lepih avtomobilskih znani, kako se je, in kako se godi onim delavcem, ki jim to ustvarjajo?

Nekateri podjetniki so vsaj nekoliko uvideli, da je tudi delavec član človeške družbe, da mora tudi on imeti potrebno sredstvo za preživljanje. Največ pa je takih podjetnikov, ki bi želeli, da bi delavci delali kar za boglona. Če kaj zahtevaš, bomo nahnuli da si komunist, da ne znaš delati in

podobno, komaj čaka da pride prilika, da te odslovi.

Zveza lesnih delavcev je takoj poslala spomenico po izboljšanju teh desolatnih razmer. Delavci so sami sprevideli, da brez organizirane borbe ni zmag. Je pa še nekaj delavcev, ki smatrajo, da je organizacija brez pomena, ter da je treba le z božjo pomočjo računati. O da, dolgo že čakamo na odrešenje, dva tisoč let, ni ga in ga ni, ker odrešenje naše je delo naših lastnih rok.

Delavstvo bo po vseh teh delavnicah izvedlo volitve obratnih zaupnikov, stalo jim bo ramo ob rami, da se razmere izboljšajo. Zato sodruzi, pogumno naprej brez bojazni. Kolikor moči toliko pravice!

Ljubljanska podružnica je prošli mesec izgubila iz svoje srede od stare garde strojne mizarja sodr. Bečana Franca, ki je preminul v 84. letu starosti. Skoro vsi mizarji so ga prav dobro poznali, bil je skoro do zadnjih let v delu. Pred letom mu je umrla življenjska družica. To ga je še bolj potro, saj sta bila nad 50 let skupaj v borbi za vsakdanji kruh. Ljubljanski mizarji mu bodo ohranili trajen spomin.

ŽIVILCI

Aktivnost Saveza živilskih delavcev Jugoslavije.

Iz poročila izvršnega odbora centralne uprave S. Z. R. J. o delu in stanju saveza 1935—36, na rednem plenumu 13. dec. 1936 v Zagrebu, se je ugotovilo, da je bil savez v svojem delu — posebno v letu 1936 — zelo aktiven kakor na organizatoričnem tako tudi na tarifno-akcijskem delu.

Z ozirom na to, da so poročila jako obširna, nam ni mogoče vsa v celoti objaviti v »Delavcu«, zato le v glavnem in to: Pričeni s 1. majem 1935, odkar smo zedinili živilski pokret v enoten savez živilcev, so storjeni mnogi napor, da se ta savez število in s tem materijalno okrepi in da svojo organizacijsko mrežo napne po celi državi, kjerkoli je zato možnost. Istočasno s tem delom in napor, okoli organizacijskega dviga saveza, smo posvetili vse naše pažnje, da se povsod in po vseh krajih, kjer smo postavili organizacijo, prebudimo delavci interes za akcije za reguliranje delovnega časa, zboljšanje higienskih pogojev v delavnicah in za pobojšanje plač. S takim delom smo dočakali 1936 in smo dobro organizacijsko pripravljeno izvedli na vse strani akcije za kolektivne pogodbe, t. j. v 49. krajih, v katerih se je udeleževalo okoli 5000 živilskih delavcev in delavk. Rezultat naših tarifnih akcij je sledeč: 49 tarifnih akcij je doseženih 47 kolektivnih pogodb, ki zapopadejo 4864 delavcev in delavk. V 23 slučajih je prišlo do stavke, brez stavke pa je likvidiranih 26 gibanj. V vseh stavkah je bilo 157 stavkokazov (štrafbreherjev), vendar moramo poudariti z zadovoljstvom, da je od teh 157 bilo le 18 iz vrst organiziranih naših članov, dočim so bili vsi ostali neorganizirani delavci. Delovni čas za te delavce se je v skupnem znižal za 14.592 ur na dan, kar znači, da se je delovni čas pred tem gibanjem sukal od 11 do 13 ur dnevno in niso bili redki slučaj, posebno pri obrtnih delavcih, da so morali delati po 14 do 16 ur na dan. S temi kolektivnimi pogodbami pa se je delovni čas, večinoma skoro povsod, reguliral na 8 ur dnevno, dočim se v nekateri obrti dela še, a to največ po 10 ur na dan. Plače delavcev so se povečale od 15 do 30%, ali povprečno vzeto 20% tako, da so delavci na povišanju zaslužka (po periodi trajanja kolektivnih pogodb) pridobili nad 2 milijona dinarjev letno. Če temu prištejemo še to, da se je z rezultatom skrajšanja delovnega časa s 14.592 ur dnevno odprlo vrata delavnic in tovarn še 1200 do 1500 delavcem dnevno, tedaj so naši člani izželi s kolektivnimi pogodbami iz kapitalističnih kas okoli 10 milijonov dinarjev letno. Iz poročil se je jasno videlo tudi organizacijsko gibanje našega članstva v letu 1935—1936 in kaže, da je bila fluktuacija okoli 30%. Za razlikovo vzrokov te fluktuacije ni treba mnogo muke, ker, ako se ve, da so obrtni živilski delavci 30% in industrijski 20% brezposelni, ki »valcajo« širom države iskajoči dela in zaslužka ali pa so se v brezposelnosti zavlekli kamorkoli je kdo mogel; po vaseh itd., tedaj nam je jasno, v čem je razlog tako velike fluktuacije. Koncem meseca avgusta, ko je poročilo o stanju članstva zaključeno, izkazujejo podatki, da imamo okoli 3000 rednih in aktivnih članov. Rezultati naših gibanj v 1936 letu nam potrjujejo, da je bil naš savez s svojim organizacijskim kakor tudi tarifno-akcijskem delu jako aktiven in da je storil silne napore za izvedbo vsega tega.

V vseh teh mnogih gibanjih smo naleteli na mnoge zapreke, posebno na materijalne, ker smo podvzeli mnoge akcije, katerih so se udeležile vse mlade in šele pred kratkim vpostavljene organizacije, katere niso bile finančno pripravljene niti niso mogle nuditi savezu dovolj finančnih sredstev... Toda, tudi s tem izhodom, kjer smo izvedli in financirali s lastnimi sredstvi vsa naša gibanja pomeni, da je naš savez dosegel ono višino, s katere bo tudi v bodoče vodil koristne akcije v interesu svojih članov... Za bodoče delovanje in sklepanje tarifnih akcij in o notranjih zadevah saveza je plenum centralnega odbora storil razne zaključke, katere se bo skupno s poročili o delu saveza 1935-36 razmnožilo in dostavilo oblastnim tajništvom, podružnicam in vplačilnicam v svrhu znanja in ravnanja. T.

MONOPOLCI

Volitve obratnih zaupnikov so pred nami. Treba je, da se poslužimo zakona, kateri nam omogoča, da izvolimo zakonite delavske predstavnike, kateri nas bodo zastopali pri našem delodajalcu. Čaka nas velika naloga, to je, da bomo mogli trdno in složno prijeti za delo, ako bomo hoteli, da si naš mizerni položaj izboljšamo. Po dolgem času smo lahko prišli do prepričanja, da nam drugi ne bodo pomagali, ter da ne pričakujemo od raznih bahačev prav ničesar. Vidimo in slišimo same obljube, dejanj od nikoder ni. Praksa nam je pokazala, da ne moremo prav ničesar pričakovati od gori omenjenih. Zato nam ni druge pomoči, kakor to, da si sami sebi zaupamo in se poslužimo svoje moči, katero lahko imamo, ako smo složni. Ne pustimo se begati od klevetnikov in raznih bahačev, ki ne znajo drugega kakor razdirati enotnost delavstva. Hujskati proti vodilnim osebnostim obrata, kakor tudi vodstvu saveza s tem, da je krivda onih, da smo prišli damedo tako sijajnih plač. To je sijajna plača 18.5 Din dnevno! S temi plačami se lahko pobahamo tudi izven naše domovine.

Delavci in delavke! Zdržite se, ura je 12 in pustite lažiseparatiste in oklenite se Saveza Monopolških delavcev. Le ta vas pravilno zastopa. Pomislite nekoliko v preteklost, s kakšnim naporom se moramo boriti, koliko zaprek imamo, koliko intervencij, konferenc, anket, deputacij je bilo treba, da smo spravili dva najbolj nazadnjaška pravilnika v veljavo in koliko bo treba odpora pri tretjem, ki govori o naši bodoči ekzistenci. To je pravilnik o plačilnem sistemu. Obljubljeni je, da ga vsak čas dobimo, ako že ni na poti. Ali vprašanje je, kakšna bode budžetska možnost. Zato vodstvo podružnice Saveza Monopolških delavcev poziva vse članstvo, da napravi čim večjo agitacijo za volitve obratnih zaupnikov, da si čim večjo večino izvojujemo. S tem bomo imeli lažje delo, ako bomo enotni in se oprijeli pravic taktike za izboljšanje našega položaja. Volitve se bodo vršile 6. februarja, v soboto od 11.—13. ure v prostorih, ki so objavljeni v razglasih. Naša lista je prva in ima rdečo glasovnico. Zato vsi vzmimo proč zeleno in dajmo v kuverto rdečo glasovnico. Ze sama barva pove, kam spadamo delavci-ke v našem podjetju. Prepričajte tudi omahljivce, kateri omahujejo s kakršnegakoli razloga. Ne pustimo, da se volitve abstinerajo, predvsem nečlani vršijo neko agitacijo za abstinenco, ki pa tu ni na mestu. Tudi oni rabijo zaupnike, da jih zastopajo v gotovih slučajih. Večina slučajev je takih, dokler je vse v redu, kritizirajo čez zaupnike in organizacijo vse vprek, ko pa doleti takega nečlana kakšna neaktiost, je on prvi tisti, ki išče zaupnika, da ga zagovarja ali intervenira za njega.

Zato držimo se srbske prislovice, katero rabijo naši sodruzi na jugu: »Od srbske čaršije ne dobiš nič z milostno prošnjo, pač pa kar dobiš, dobiš s silo.« Pozivamo vse delavce in delavke, da volijo na dan 6. februarja za rdečo listo.

Sodruzi in sodružice glave pokonci, ker le v slogi je moč! Camernik Ivan.

STROJNIKI

Ko stopamo v novo leto ojačeni v organizaciji in s svojo stanovsko zavestjo, želimo, da v letošnjem letu prenehamo biti predmet največjega izkoriščanja. Zahtevamo, da postanemo ljudje tudi pri svojem trudopolnem in odgovornem poslu. Prvič zahtevamo plače, katere naj odgovarjajo položaju strojnikov in kurjačev, njih naporu, delu in odgovornosti napram oblasti. Drugič spoštovanje zakona o zaščiti delavcev in obrtnega zakona. Tretjič priznanje pokojninskega zavarovanja, ker nočemo preživeti jesen svojega življenja, kakor je zapisal Ivan Cankar o hlapcu Jerneju. Četrtič popolno izvajanje pravilnika o inšpekciji parnih kotlov. Petič prenehanje zaposlitve državnih vpokojencev-strojevodij, kateri imajo preko Din 1000 pokojnine.

Kolegi! To so naše minimalne zahteve, katere bomo uveljavili le s skupno močjo nas samih. Vsi v Zvezo strojnikov in kurjačev kr. Jugoslavije!

Preteklo leto je bilo plodonosno v organiziranju naših kolegov ter zaznamujemo 400% napredovanja v naši sekciji. Še nekaj kolegov je, kateri stoje ob strani in naj velja vsem tistim z geslo: vsi za enega, eden za vse.

V nedeljo, dne 31. januarja 1937 se vrši redni letni občni zbor naše zveze v Ljubljani, v mali dvorani Delavske zbornice (vhod iz Čopove ulice), št. 3, pritrilje. Na tem občnem zboru bomo podali obračun o delu v minulem letu in se pogovorili o naših bodočih akcijah za l. 1937.

Prosimo vse kolege, kateri so v zaoznanosti s članarino, da do tega časa poravnajo svoje obveznosti do zveze.

Vsaki pododbor naj pošlje na ta občni zbor 2 delegata. Vse kolege pa, ki stanujejo v bližini Ljubljane pa pozivamo na ta občni zbor z geslom: naprej za naše pravice! Sekcija Ljubljana.

Delavci! Delavke!

Priporočamo, da ste stalni odjemalci v pekarni M. BUČAR, ki je priznana najboljša v Kranju.

Za točno in solidno potrebo jamčimo.